

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації «Рецепція історіографічної та науково-організаційної діяльності
М. Грушевського в сучасній українській історіографії»
Дутка Любомира Степановича, що подається на здобуття
наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 032 Історія та археологія**

Актуальність теми дисертації.

Сучасне грушевськознавство, за загальним визнанням істориків науки, є міждисциплінарним напрямком з особливо динамічним поступом. Це зумовила низка як суто наукознавчих обставин, так і причин ширшого суспільно-політичного плану. Першочергово мовиться про фундаментальний інтелектуальний спадок діаспорної історіографії, в якій за ініціативи Любомира Винара постала і дисциплінарно утвердилася нова українознавча галузь. Властиво солідні здобутки закордонної соціогуманітаристики стали підґрунтям для праць материкових дослідників після проголошення державної незалежності й пов'язаного з цим повернення національної культурної спадщини.

Згаданий процес супроводжувало лавиноподібне зростання серед української громадськості зацікавлення неспальшованою історією наших земель, особливо її новітнім періодом, сповненого героїки боротьби за державність. Відтак у фокус суспільного зацікавлення потрапили визначні діячі столітньої давнини, а серед них і знаковий інтелектуал доби модерного відродження та визначний політичний діяч Михайло Грушевський. Такий громадський інтерес сформував замовлення представникам професійної спільноти, які активно занурилися у щойно відкриті архівні колекції в пошуках нових матеріалів. Їхній інформаційний потенціал уможливив не лише значною мірою доповнити чи подекуди скорегувати спостереження діаспорних українознавців, але й актуалізувати чимало нових проблемно-тематичних сюжетів.

У підсумку постала значна кількість різножанрових публікацій (статейні і книжкові видання, збірки джерел, матеріали наукових форумів, рецензійні та публіцистичні тексти, літературні рефлексії й ін.), в яких образ Великого

Українця поступово позбувався властивої минулому періоду ідейного протистояння одновимірності, набуваючи відповідної до масштабності його національного служіння сюжетної складності та фактологічної доказовості. При цьому найбільша кількість таких публікацій очікувано фокусувалися на спадщині М. Грушевського як історіографа та наукового менеджера. Сучасні дослідники виявилися напрочуд солідарними в переконанні про визначальність внеску вченого у докорінну модернізацію всіх галузей української соціогуманітаристики в особливо важливий період її концептуальних пошуків й інституційного становлення.

З огляду на це, чималу наукову актуальність і громадський інтерес має проблема підсумування створених протягом 1990-х – першої половини 2020-х рр. грушевськознавчих праць, сфокусованих на осмисленні історіографічної та науково-організаційної спадщини М. Грушевського. Реалізація цього завдання уможливить визначити як консенсусні та дискусійні сюжети, так і окреслити перспективні напрямки історіографічного пошуку.

Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри.

Дисертаційне дослідження підготовлене в рамках науково-дослідницької теми «Актуальні питання всесвітньої історії», яка розробляється на кафедрі всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (схвалена Вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка 21 грудня 2023 р., протокол № 14). У рамках цієї теми автором було розроблено проблему рецепції історіографічної та науково-організаційної діяльності М. Грушевського в сучасній українській історіографії.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій.

Дисертаційна робота відзначається аргументованістю, доказовістю, переконливістю, глибиною аналізу. Всі положення, висновки і пропозиції, представлені у дисертації, є науково обґрунтованими, мають теоретичне і практичне значення, містять конкретні рекомендації. Дисертант уникає поверховості в науково-дослідницькій діяльності.

Дисертація представляє завершене науково обґрунтоване та логічно викладене самостійне дослідження. Наукові положення і висновки перевірені за результатами апробації на 7 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Наукова новизна результатів дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів відображається як у самій постановці проблеми дослідження історіографічної та науково-організаційної спадщини М. Грушевського в сучасній українській історичній науці, так і в комплексному підході до її вирішення. Було здійснено всебічний історіографічний аналіз проблематики історіографічно-організаційної грушевськіани, що показав відсутність її цілісного опрацювання. Для досягнення визначеної мети був сконструйований теоретичний інструментарій, який поєднує можливості історії історіографії та культурно-інтелектуальної історії.

Внаслідок реалізації мети і завдань дисертаційної роботи отримано результати, наукова новизна яких конкретизується наступним чином.

Уперше в історіографії:

- доведено необхідність, а також джерельну підставовість й методологічну можливість дослідження проблеми вивчення історіографічної та науково-організаційної діяльності М. Грушевського в сучасній науці;
- з'ясовано специфіку історіографічного осмислення метанаративів, монографічних і статейних студій М. Грушевського;
- досліджено рецепцію діяльності Грушевського-археографа;

- виявлено ключові проблемно-тематичні сюжети при зверненні історіографів нашого часу до рецензійної спадщини визначного вченого;
- відтворено специфіку історіографічного аналізу науково-популяризаторської праці історика;
- розкрито особливості дослідницьких інтерпретацій питання організації львівським професором наукової роботи в НТШ;
- охарактеризовано історіографічні студії щодо діяльності вченого як керманіча УНТ;
- висвітлено опрацювання в науці нашого часу проблеми «Грушевський та УСИ»;
- реконструйовано сучасне обговорення проблеми розбудови вченим історичних установ ВУАН;
- визначено перспективні сюжети історіографічної й науково-організаційної грушевськіани.

Поглиблено та вдосконалено:

- розуміння основних дослідницьких тенденцій, які переважали в сучасній соціогуманітаристиці та безпосередньо впливали на грушевськознавчий дискурс;
- аналіз праць окремих дослідників історіографічної та науково-організаційної спадщини М. Грушевського;
- спростовано низку історіографічних стереотипів при висвітленні діяльності Грушевського-історика та наукового менеджера.

Практичне значення результатів дослідження.

Практичне значення результатів дисертаційної праці визначила новизна актуалізованих мети та завдань дослідження, суголосних викликам сучасної соціогуманітаристики. Здобутий протягом 1990-х – першої половини 2020-х рр. досвід осмислення наукової й організаційної спадщини М. Грушевського має теоретичне та прикладне значення. У першому випадку мовиться про краще розуміння дисциплінарних процесів в українській історіографії, що уможливить

моделювання перспектив розвитку науки. Прикладний момент пов'язаний із зануренням у грушевськознавчі дискусії останніх десятиліть, що дозволяє формувати актуальні історіографічні проблеми. Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані в процесі викладання лекційних курсів з історії та історіографії історії України, наукознавства, культурології, розробці грушевськознавчих спецкурсів, укладанні біобібліографічних покажчиків тощо.

Повнота опублікування результатів дисертації.

Результати дисертації відображено у 6 публікаціях, з яких 4 містяться у наукових фахових виданнях України, включених до категорії «Б»; 1 – у виданні, проіндексованому у базі даних Web of Science Core Collection; 1 – у збірці матеріалів наукової конференції. Загальний обсяг публікацій – 5,4 друк. арк.

Статті в наукових фахових виданнях України:

1. Дутко Л. Теоретико-методологічна спадщина Михайла Грушевського у дзеркалі сучасної української історіографії. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*. 2023. Вип. 14 (56). С. 153–162. DOI: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.14/56.17>
2. Дутко Л. Науково-популярні праці Михайла Грушевського в сучасному історіографічному дискурсі. *Вісник Черкаського університету: Серія Історичні науки*. 2024. № 1. С. 100-110. DOI: 10.31651/2076-5908-2024-1-100-110
3. Дутко Л. Науково-організаційна праця Михайла Грушевського на терені ВУАН: огляд сучасної історіографії. *Вісник Черкаського університету: Серія Історичні науки*. 2025. № 1. С. 68-75. DOI: 10.31651/2076-5908-2025-1-68-75
4. Дутко Л. Науково-організаційна діяльність М. Грушевського на форумі НТШ у дзеркалі сучасної історіографії. *Acta de Historia & Politica: Saeculum XXI*. 2025. Вип. 10. С. 35-48. DOI: 10.26693/ahpsxxi2025.10.035

Статті у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України з присвоєнням категорії «А», або в закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus:

5. Дутко Л. Рецепція «Історії України-Руси» Михайла Грушевського в сучасній українській історіографії. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія*. Вип. 48. Збірник наукових праць / За заг. ред. О. А. Мельничука. 2024. С. 114-124. DOI: <https://doi.org/10.31652/2411-2143-2024-48-114-124>

Публікації, які додатково відображають наукові результати дослідження:

6. Дутко Л. Михайло Грушевський як популяризатор в дзеркалі сучасної історіографії. *Актуальні питання освіти і науки в умовах сучасної російсько-української війни*. Том I / [Ред.: В.Ільницький, Р.Корсак, Т.Пантюк, О.Петречко, В.Старка]. Дрогобич Ужгород Тернопіль: Посвіт, 2024. С. 58-63.

Апробація матеріалів дисертації.

Основні теоретичні положення та висновки дисертаційного дослідження висвітлено у доповідях на науково-практичних конференціях і семінарах різного рівня:

– *міжнародні*: Міжнародній науковій конференції «Stosunki polsko-ukraińskie wobec rosyjskiej agresji na Ukrainę: konteksty historyczne i współczesne» (Варшава, Варшавський університет, 11-12 квітня 2024 р.), Міжнародній науковій конференції «Polska i Ukraina w perspektywie geopolitycznej: historia i współczesność» (Варшавський університет, Польща, 28-29 квітня 2025 р.).

– *всеукраїнські*: Науково-практичній конференції «Трансформації аксіологічної парадигми наукових досліджень у контексті викликів сьогодення» (Дрогобич, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 31 жовтня 2022 р.), Науково-практичній конференції «Місія українського науковця: виклики сьогодення, проблеми і перспективи» (Дрогобич,

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 7 листопада 2023 р.), Всеукраїнській науковій конференції «Дванадцяті Богданівські читання» (Черкаси, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, 13–14 грудня 2023 р.), XXXV-тій Березневій науковій сесії Осередку Наукового товариства імені Шевченка у Черкасах, присвяченій 210-річчю з дня народження Тараса Шевченка (Черкаси, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, 12-21 березня 2024 р.), Всеукраїнській науковій конференції XXXVI Березнева наукова сесія осередку Наукового товариства імені Тараса Шевченка у Черкасах (Черкаси, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, 10-20 березня 2025 р.).

Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Всі наведені положення та висновки дисертаційного дослідження належать автору одноосібно. Участь у конференціях, а відтак виголошені доповіді, є самостійними.

Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення.

Структура роботи побудована за проблемно-хронологічним принципом, відповідно до мети та завдань. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів (тринадцяти підрозділів), висновків, списку використаних джерел та літератури, додатків. Обсяг дисертаційного дослідження становить 248 сторінок, з яких 198 є основним текстом. Список використаних джерел і літератури нараховує 342 найменування. Робота доповнена двома додатками (10 сторінок).

Структура роботи та її оформлення відповідають вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

У ході обговорення дисертації до неї не було висунуто зауважень щодо самої суті роботи.

Відомості про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності.

Дисертаційну роботу Дутка Любомира Степановича на тему «Рецепція історіографічної та науково-організаційної діяльності М. Грушевського в сучасній українській історіографії» 03 жовтня 2025 року було перевірено на ознаки академічного плагіату за допомогою інформаційної системи виявлення збігів «StrikePlagiarism» у відділі інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення бібліотеки Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Результати перевірки: КП 1: 21,27 %; КП 2: 18.74 %; КЦ: 9.71 %.

У процесі перевірки виявлено збіги з власними науковими публікаціями здобувача та загальнонавжованою термінологією. Виявлені в роботі текстові збіги не мають ознак академічного плагіату і є правомірними, що підтверджено висновком експертної проблемної комісії за спеціальністю 032 Історія та археологія (Протокол засідання кафедри всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін № 15 від 13.10.2025 р.).

Дисертаційна робота Дутка Л. С. є результатом самостійних досліджень здобувача, відзначається змістовністю, обґрунтованістю ключових позицій, не містить елементів запозичень без посилання на джерело та відповідає принципам академічної доброчесності.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Дутка Любомира Степановича на тему «Рецепція історіографічної та науково-організаційної діяльності М. Грушевського в сучасній українській історіографії», яка подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 Історія та археологія, є завершеним, оригінальним, науковим самостійним дослідженням, що висвітлює актуальну тему і має вагоме теоретичне і практичне значення. Дослідження виконане здобувачем особисто, отримані результати свідчать про достатній рівень наукової підготовки автора. Дутком Л. С. зроблено значний науковий внесок у вирішення питань осмислення історіографічної та науково-організаційної діяльності М. Грушевського в сучасній українській історіографії, які мають важливе значення для історичної науки і

практики. Дослідження містить обґрунтовані і достовірні висновки і пропозиції. За змістом та оформленням робота відповідає встановленим вимогам.

Представлена дисертаційна робота Дутка Любомира Степановича відповідає спеціальності 032 Історія та археологія, а також вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. за № 44.

Дисертація Дутка Любомира Степановича на тему «Рецепція історіографічної та науково-організаційної діяльності М. Грушевського в сучасній українській історіографії» рекомендується до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 032 Історія та археологія.

Голова

засідання фахового наукового семінару,

доктор історичних наук, професор,

завідувач кафедри всесвітньої історії

та спеціальних історичних дисциплін

 Олег ПЕТРЕЧКО

